

„EXPLORAREA METODELOR DE CERCETARE ÎN BIBLIOTECONOMIE ȘI ȘTIINȚA INFORMĂRII” DE NELLY ȚURCAN

*Elena TARAGAN,
șef sector, Secția Studii și cercetări, BM „B.P. Hasdeu”*

O interesantă și bine elaborată lucrare propune mediului biblioteconomic cercetătoarea Nelly Țurcan, dr. hab, prof. univ., titlul acestei lucrări fiind *Explorarea metodelor de cercetare în Biblioteconomie și Știința Informării* (2021). În urma lecturii acestei cărți, tânărul bibliotecar, cu pronunțate abilități de cercetare și cu dorința de a-și fortifica capacitățile în această direcție, va avea senzația că a beneficiat de o instruire de la începutul până la sfârșitul „călătoriei de explorare”, în care i-au fost redade, în amănunt, toată teoria (cu noțiunile, definițiile și direcțiile necesare pentru a întreprinde o cercetare veritabilă la locul de muncă).

Există suficiente motive enumerate în această lucrare privind necesitatea cercetării în activitatea bibliotecomică. Oferind o listă bibliografică bogată, autoarea citează numeroși autori care propun definiții ale cercetării științifice. Reieșind din aceste definiții, se conturează argumente convingătoare privind rolul cercetării științifice în activitatea bibliotecilor. Printre beneficii sunt menționate: ameliorarea statutului bibliotecarilor, consolidarea

morală a personalului, îmbunătățirea procesului decizional. „Autorii Primoz Juznic și Joze Urbanija au fost și mai categorici, susținând că: dacă cercetarea este absentă, inexistentă sau foarte rară, nu putem vorbi despre o profesie, ci numai de o ocupație care se bazează pe tehnici și rutină”, citează autoarea lucrării.

Merită să reținem și următoarea considerație: „Știința studiază fenomene și procese din natură, societate și gândire, însușirile lor, raporturile dintre ele, legăturile lor, cercetarea furnizând cunoștințe noi. Aria cercetărilor științifice din domeniul biblioteconomiei a devenit mai actuală din

punctul de vedere al problematicii cercetărilor. O idee exprimată de Ronald Powell, Iynda Baker și Joseph Mika este următoarea: «sunt necesare cercetările practicienilor din domeniul biblioteconomiei și științei informării pentru a crea noi cunoștințe și de a contribui astfel la creșterea domeniului infodocumentar ca profesie sau ca disciplină». De asemenea, citând voci importante din domeniu, autoarea consiliază angajatorii să susțină desfășurarea cercetării științifice ca activitate întreprinsă în timpul zilei de lucru a bibliotecarilor, pentru a dezvolta o cultură de cercetare care să penetreze profesia. Cercetarea științifică nu are, așadar, nevoie de robă de academician. Mai ales, în mediul biblioteconomic, prin desfășurarea unei activități de cercetare științifică se pot da răspunsuri la întrebări „foarte practice”: de ce unii oameni folosesc serviciul sau produsul informațional al bibliotecii, în timp de alții – nu?; cât de mulțumiți sunt utilizatorii de serviciul sau produsul informațional al bibliotecii?; cum poate fi sporită eficiența unor servicii sau produse instituționale?.

Este surprinsă natura ciclică a cercetării, cercetările autentice dând naștere atâtor întrebări pe cât rezolvă, aceasta fiind probabil o caracteristică ce conturează continuitatea vieții. Un nou proces de cercetare poate începe odată cu finalizarea altuia. În același timp, cercetarea științifică are drept rezultat explicarea unor relații de cauzalitate între diferite fenomene, în depistarea unor legături între fenomenele din univers, constituindu-se astfel drept un act fascinant, fără sfârșit și foarte dinamic.

Dar autoarea nu zăbovește numai asupra faptului de a argumenta necesitatea demersului despre care vorbim, ci pătrunde foarte ferm în redarea întregii tematici, adică a tipologiei cercetărilor, insistând asupra dihotomiei cantitativ-calitativ, a etapelor ce trebuie parcurse pentru desfășurarea diferitor tipuri de cercetări științifice, a modurilor de colectare a datelor, a esenței fiecărui procedeu; ne duce dintr-un punct (al necunoașterii) spre alt punct al pregătirii noastre, lărgindu-ne orizonturile, făcându-ne să devenim, doar în câteva ore, mai competenți.

Spre exemplu, cum alegem un subiect? Sunt invocați cei „4P” (în engleză: People, Problems, Programmes, Phenomena). Oamenii (People) asigură „populația studiată”, în timp ce celelalte trei (Probleme, Programe și Fenomene) oferă „zone de subiecte”. În privința ipotezei, sunt subliniate cele zece condiții pe care trebuie să le îndeplinească o ipoteză pentru a fi validă: generalitatea,

complexitatea, specificitatea, determinarea, falsificabilitatea, testabilitatea, predictivitatea, comunicabilitatea, reproductibilitatea și utilitatea.

Lucrarea oferă o serie de informații originale, presărate cu constatări relevante: „Sinteza teoretică a literaturii constă în examinarea tuturor teoriilor cu privire la o problemă, concept, fenomen ș.a. Sinteza teoretică ajută la identificarea teoriilor deja existente, relațiilor dintre ele, gradului de investigare a teoriilor existente, precum și identificarea ipotezelor noi care trebuie testate. Paradoxul sintezei documentare este că aveți nevoie de o sinteză pentru a vă permite să formulați o întrebare relevantă și demnă de cercetare, dar, totodată, trebuie să aveți o întrebare înainte de a putea investiga literatura”.

De asemenea, este prezentat modul în care alegeți eșantionul, ce tehnici de eșantionare pot fi utilizate (eșantioane probabilistice, neprobabilistice), ținând cont de faptul că eșantionul ales trebuie să fie unul reprezentativ. Apoi, bibliotecarul găsește în lucrare toate informațiile necesare privind ce metodă de cercetare să aleagă ca fiind cea mai potrivită pentru studiul său, foarte des aplicate fiind ancheta sociologică, studiul de caz, cercetarea experimentală, metodele bibliometrice. Iar după alegerea metodei, bibliotecarul sau studentul în biblioteconomie lucrează asupra tehnicii de colectare a datelor, elaborează chestionarul, concepe interviul sau focus-grupul, acestea fiind cel mai des utilizate tehnici, fiecare având tainele sale. Spre exemplu, sunt utile îndrumările care fac referire la experiența cercetătorului. Este menționat faptul că interviul nestructurat este greu de gestionat, astfel încât, având în vedere profesionalismul celui care utilizează această tehnică, se recomandă, în cazul interviului, combinarea unor elemente ce țin de interviul structurat cu interviul care permite un grad de libertate mai mare și care poate genera răspunsuri imprevizibile, informații neașteptate, noi, necăutate. În cazul unui interviu închis, asemănător unui chestionar, autoarea observă următoarele: „Organizarea și cuantificarea rezultatelor este, în general, simplă. Unii consideră că acest tip de interviu «irosește» majoritatea beneficiilor interviului, și anume capacitatea cercetătorului de a deveni parte a conversației. Cu toate că acest tip de interviu este foarte asemănător cu un chestionar, beneficiul major îl reprezintă indicii vizuali și verbali pe care îi puteți obține ascultând și urmărind respondentul. Deși conținutul interviului rămâne standardizat, rolul cercetătorului ca

instrument de cercetare poate fi util în ceea ce privește interpretarea naturii răspunsului. De exemplu, persoana interviuată este nervoasă sau încrezătoare, este un răspuns ironic sau supărat etc.”

În ceea ce privește analiza cantitativă a datelor, autoarea nu scapă din vedere să prezinte modul de calcul al celor mai importante măsuri ale statisticii descriptive: media, mediana, módul, amplitudinea, dispersia și abaterea standard. Un alt avantaj al cărții îl constituie redarea aspectelor puse în discuție cu avantajele și dezavantajele lor, cu limitele și provocările, astfel încât fiecare înțelege cât de posibile sau imposibile sunt unele acțiuni spre a fi întreprinse.

Să nu uităm și de etica în cercetare. Se explică diferența dintre fabricare, falsificare și plagiat. De asemenea, se pune accentul pe noțiunile „anonimat” și „confidențialitate”, uneori ușor confundabile.

Anexele și lista bibliografică a lucrării constituie și ele o sursă de inspirație. Bineînțeles, spre finalul lucrării autoarea vorbește despre modul de prezentare al rezultatelor cercetării – ultima piesă din puzzle ce întregeste și pune în valoare întregul demers.

Cartea *Explorarea metodelor de cercetare în Biblioteconomie și Știința Informării* de Nelly Țurcan va fi utilă tuturor cercetătorilor, specialiștilor și studenților din domeniul Biblioteconomiei și Științei Informării. Lucrarea poate fi citită nu doar integral, de la început până la sfârșit, ci și consultată pe paragrafe, atunci când specialistul se confruntă cu o problemă specifică.